

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

BİLİM PLATFORMU POLİTİKA NOTLARI

@chp_bilim

bilim@chp.org.tr

bilim.chp.org.tr

SARAYIN EKONOMİSİ TOPLUMU BUNALIMA VE İNTİHARA SÜRÜKLÜYOR

Saray rejiminin keyfi, müsrif ve plansız ekonomi politikaları Türkiye'yi derin bir toplumsal buhrana sürüklemiştir. Yakın tarihimizdeki en ciddi krizlerden biri olan mevcut ekonomik kriz, vatandaşlarımızı en yaşamsal gereksinimlerini karşılayamayacak hâle getirmiş ve onları tükenmişlik duygusuyla baş başa bırakmıştır.

Saray rejiminin kibirli ve umursamaz anlayışı, yurttaşlarımızın sorunlarını görmezden gelmekte, bu sorunlara neden olan çarpık düzenin devamında ısrar etmektedir. İktidarın, bu derin buhranın görülmesini istememesi ve medya organlarındaki karartmadan medet umması ülkemizi büyük bir sosyal felakete sürüklemektedir.

Gençlerden emeklilere, esnaftan küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ), **toplumun her kesimini umutsuzluğa iten Sarayın ekonomi yönetimi, ülkemizde üretimi, istihdamı ve liyakati ortadan kaldırmıştır.** İnsanımızı borç krizine, iflasa ve kötü yönetime mahkûm etmiştir. İşsizlik, yoksulluk ve krizle boğuşan yurttaşlarımız işlerini ve hayatlarını devam ettirememenin sıkıntısıyla bunalıma

sürüklenmiştir. Hayat pahalılığı ve zamlar, kredi borçları ve iflaslar toplumun üzerine karabasan gibi çökmüştür. Saray rejiminin umursamazlığı derin bir toplumsal krize neden olmaktadır.

İSRAF VE KİBİR DÜZENİNDE, MUTSUZ YURTTAŞLARIN SAYISI ARTIYOR

Buhranın pençesindeki Türkiye'de mutlu olduğunu düşünen insanların sayısı giderek azalmaktadır. **TÜİK'in Yaşam Memnuniyet Araştırması'na göre 2011 yılında mutlu insanların oranı %62 iken bu oran 2019'da %52'ye düşmüştür.** Diğer bir deyişle, Türkiye'de her iki insanımızdan sadece biri mutlu olduğunu ifade etmektedir. 2019 Dünya Mutluluk Raporu'na göre ise **Türkiye, mutluluk sıralamasında 156 ülke içerisinde**

İNTİHARLAR ÇOĞALDI

5.485 2002-2018 yılları arasında geçim sıkıntısı ve ticari başarısızlık nedeniyle 5.485 kişi intihar etmiştir.

MUTSUZLUK ARTTI

79. Dünya Mutluluk Raporu'nda Türkiye 156 ülke içinde 79. sıradadır.

UMUTSUZ GENÇLER

%60 Geleceğinden umutsuz olan işsiz gençlerin oranı %60'dır.

GEÇİM SIKINTISI

246 Yalnızca 2018 yılında geçim sıkıntısı nedeniyle 246 kişi intihar etmiştir.

79. sıraya kadar gerilemiştir. Buna ek olarak, Dünya Sağlık Örgütü'nün 2017 raporunda, Türkiye nüfusunun **%4,5'inin depresyonda** olduğu belirtilmektedir. Son **üç yılda psikiyatri kliniklerine başvuranların sayısı 8 milyonu bulmuştur.** Sağlık Bakanlığı verilerine göre ise 2013-2018 yılları arasında anti-depresan kullanımı %27 artmıştır. Araştırmalar, kişisel ve doğal travmalar kadar işsizliğin, ekonomik sıkıntıların, toplumsal bunalımın ve belirsizliklerin de depresyonun nedenleri arasında olduğunu belirtmektedir. Depresyon vakalarının artışı, Saray rejiminin Türkiye'yi içine ittiği kişisel ve toplumsal buhranla doğrudan ilgilidir.

Özellikle kriz koşullarında insanımız mutsuzluğa ve umutsuzluğa sürüklenmekte; tükenmişlik, sahipsizlik ve çaresizlikle baş başa bırakılmaktadır. Yurttaşlarımız ve aileler ağır bunalım altında ezilmekte, kimsesiz kalmaktadır.

Buna karşın gittikçe ağırlaşan krize rağmen, toplumsal huzurun güvencesi olması gereken kurumlar, görev ve sorumluluklarını yerine getirmemekte, gerekli kamu hizmetleri ve danışma mekanizmaları halkımıza sunulmamaktadır. Sosyal adaletin yok edilmesi, vatandaşlarımızın eşit yurttaşlık idealine inancını kaybetmesine neden olmuştur. Yurttaşlarımızın yalnızlık ve çaresizlik hissi içerisinde intiharlara sürüklenmesine yol açmıştır. Huzuru sarsılan ve geleceğe inancını yitiren bireyler kendilerine ya da çevrelerine yönelik olarak şiddete başvurmakta, intihar girişimleri artmaktadır. **Bunalımdan kaynaklanan ölümleri önlemek için yeterince tedbir alınmaması ve bu vakalar karşısında sistemin iyi işletilmemesi kamu vicdanını sarsmaktadır.** Sarayın çarpık ekonomik düzeni ve yönetim krizi, halkımızın ruh sağlığını tehdit eder hâle gelmiştir. Tek adam rejiminde toplumsal dayanışmanın, empatinin ve hoşgörünün yerini çıkışsızlık ve yalnızlık almaya başlamıştır. Toplumsal buhran derinleştikçe, umutsuzluk ve çaresizlikle boğuşan bireyler arasında intiharlar ve cinnet egemen olmaya başlamıştır.

SAHİPSİZ VE ÇARESİZ KALAN İNSANLARIMIZ İNTİHARA SÜRÜKLENİYOR İşsizlikle mücadele edemeyen, borçlarını ödeyemeyen, kapılarına alacaklı dayanan

toplumun her kesiminden yurttaşımız çaresiz bırakılmaktadır.

Kasım 2019'da İstanbul Fatih'teki **4 kardeşin**, Antalya'daki **4 kişilik ailenin** ve İstanbul Bakırköy'deki **3 kişilik ailenin evlerinde ölü bulunmaları**, Türkiye'nin içine sürüklendiği toplumsal bunalımın en önemli göstergelerinden olmuştur.

Türkiye maalesef atanmadığı için canına kıyan öğretmenlerin, oğluna pantolon alamadığı için "çocuklarıma bakamıyorsam neden yaşıyorum?" diyerek kendisini asan babanın, "çocuklarım aç" diyerek kendini yakan ebeveynin, yemek kartında 1 lirası kaldığı için intihara sürüklenen öğrencinin ülkesi olmuştur.

Çarpık ekonomik düzende, birikmiş borçlarla ve iflaslarla karşı karşıya bırakılan insanımız intiharlardan medet umar hâle gelmiştir. Aynı şekilde OHAL döneminin hukuksuzlukları da çok sayıda insanın canına kıymasına neden olmuştur. KHK mağdurları hızlı bir statü kaybı ve ekonomik yıkımın yanı sıra, yoğun bir psikolojik izolasyona maruz kalmış ve Barış Akademisyenleri'nin de aralarında olduğu binlerce **KHK mağduru, maruz bırakıldıkları hukuksuzluk ve kötü koşullar nedeniyle ağır stres bozukluğu ve depresyon ile mücadele etmek zorunda kalmışlardır.** İçerisine sürüklendiği bunalımın üstesinden gelemeyen kimi KHK mağdurları bu nedenle kendi canlarına kıymıştır.

Eşi de kendisi de KHK ile önce açığa alınan sonra mesleklerinden ihraç edilen **en küçüğü 8 aylık 3 çocuğu olan bir anne** girdiği majör depresyonla mücadele edememiş **kendisini asarak hayatına son vermiştir.**

Ekonomik kriz toplumsal buhrana dönüşmekte, toplumsal buhran ise bireysel çaresizlikle birlikte intihar girişimlerinin sayısını artırmaktadır.

Türkiye'de geçim sıkıntısı, 2015 yılından itibaren hastalıklardan sonraki en önemli intihar nedeni olarak kaydedilmiştir. TÜİK verilerine göre, AKP Türkiye'sinde 2018 yılındaki 3.161 intihar vakasının 246'sı geçim zorluğu nedeniyle yaşanmıştır. 2002-2018 yıllarında geçim zorluğu ve ticari

başarısızlık nedeniyle intihar eden kişi sayısı 5.485'tir. Tüm bu elim olaylar, çarpık düzenin, israf ve şatafat ekonomisinin neden olduğu buhranın, yurttaşlarımızı sorunlarla mücadele edemez hâle getirdiğinin en acı kanıtı olmuştur.

SARAY BUHRANI GÖRMÜYOR, İNTİHARLAR TBMM'YE TAŞINIYOR

Sarayın yüzleşmek istemediği dertlerine çözüm arayan yurttaşlar, TBMM'yi sığınma adresi olarak seçmiş, sadece TBMM yerleşkesi ve etrafında son 10 yılda intihar girişiminde bulunan yurttaşların sayısı 30'u aşmıştır. **Saray rejimi yurttaşların içerisine sürüklendiği bunalımın çözümü için inisiyatif almaktan kaçınmakta, olayları tekil psikolojik sorunlar olarak sunarak gerçeklerin ortaya çıkmasını engellemektedir.** İntihar olaylarının nedenlerinin araştırılması için meclise sunulan öneriler, AKP ve MHP milletvekillerinin oylarıyla reddedilmiştir.

SARAY MEDYASI BUNALIMI GİZLİYOR

Saray rejimi, toplumu içerisine sürüklediği bunalım gerçeğiyle yüzleşmediği gibi, bu gerçeğin üstünü örtmeye çalışmaktadır. Tek adam rejimi, üzerinde tekel kurduğu medyayı, ülkeyi krize ve bunalıma soktuğunu saklamak için kullanmaktadır. **AKP döneminde medyanın en önemli işlevi, toplumsal buhranın derinliğinin açığa çıkmasını önlemek ve pembe tablo sunarak Saray rejiminin huzurunu korumak hâline gelmiştir.** Türkiye, ekonomik kriz ve toplumsal bunalım hakkında konuşmanın yasak olduğu, kamu vicdanını kanatan konularda yayın yasaklarının getirildiği, sosyal medyanın kısıtlandığı bir ülkeye dönüştürülmüştür.

KRİZ AİLELERİ TÜKETİYOR; HUZUR KAYBOLUYOR

Sarayın Türkiye'yi içerisine soktuğu kriz ortamı gençlerin aile kurmasını ve aile birliğini sürdürmesini zora sokmaktadır. Araştırmalar, ekonomik kriz ortamının aile yaşamını sarsan en önemli neden olduğunu göstermektedir. En temel yaşamsal gereksinimlerini karşılamak için sürdürdükleri zorlu mücadelelere rağmen müreffeh bir yaşam süremeyen ailelerimiz, çaresizlik içerisinde büyük bir tükenmişliğe sürüklenmektedir.

Geçim sıkıntısı, işsizlik ve gelecek kaygısı, ailelerin yerine getiremedikleri sorumluluklar altında ezilmelerine neden olmaktadır. Ekonomik zorluklar, aile içi ilişkilerde aile bireylerinin birbirlerine öfkeli ve saldırgan tepkiler vermelerine neden olmakta, ailelerin iç huzurunu sarsmaktadır. **Borçluluk ailenin, komşularıyla, akrabalarıyla ve yakın sosyal çevresiyle olan ilişkilerini bozmaktadır. Toplumsal dayanışma ağlarını zedelemektedir.** Aileler kriz karşısında yapayalnız bırakılmaktadır. Umutsuzluk ve yetersizlik duyguları aile bireylerinin öz saygılarını yitirmesine neden olmaktadır.

Yoksullaşan aileler kriz karşısında daha kırılabilir ve tahammülsüz hâle gelmiştir. **Sorunlarına konuşarak çözüm bulamayan aile bireyleri, birbirlerinden ve yakın çevrelerinden kopmuştur.** Aileler sorunların ağır yükü altına ezilmektedir. Bu koşullar altında, ailelerimiz umutsuzluğa ve huzursuzluğa terk edilmekte ve parçalanmaktadır.

Hatay'da, uzun süredir işsiz olan bir baba, **"çocuklarım aç" diyerek valilik önünde kendisini yaktı.** Kurtarılamayan babanın, eşinden de işsizlik nedeniyle ayrıldığı ortaya çıktı.

Türkiye'deki en önemli ikinci boşanma nedeni, evin geçimini sağlayamamaktır. Başka bir ifadeyle, boşanan üç çiftten birisi geçim sıkıntısı nedeniyle evliliğini sonlandırmak zorunda kalmıştır.

ZAMLAR VE PAHALILIK HALKI YOKSULLUĞA İTİYOR, HALKIMIZ KIRILIYOR

Şubat 2020'de dört kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı 7.353 TL olmuştur. Çalışanların %40'ı açlık sınırının biraz üzerindeki asgari ücret seviyesinde gelire sahiptir. Yüksek enflasyon yurttaşlarımızın satın alma gücünü düşürmekte, gıda maddeleri başta olmak

üzere yurttaşların temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta güçlük çekmesine neden olmaktadır. Gıda zamlarının yanı sıra barınma giderleri de artmaktadır. Ağustos 2018'den itibaren elektriğe ve doğalgaza beşer kez zam yapılmış, konutlarda **elektrik %70'ten, doğalgaz %50'den fazla pahalalanmıştır**. 2019'un ilk dokuz aylık döneminde faturasını ödeyemez hâle getirilen **3 milyon 300 bin elektrik aboneli ve 710 bin doğalgaz aboneli hakkında işlem yapılmıştır**.

İŞSİZLİKTE BUNALAN YURTTAŞLAR

Ocak 2020 verilerine göre, ülkemizde **4 milyon 300 bin kişi iş aradığı halde iş bulamamaktadır**. Bu işsizlik rakamlarına, ümidini yitiren, iş aramayı bırakan ve mevsimlik çalışan yurttaşlarımız eklendiğinde işsiz sayısı 8 milyona yaklaşmaktadır. **Her ne kadar AKP 2,5 milyon işsize iş sağlayacağı vaadinde bulursa da Sarayın yanlış politikaları, son bir yılda yüz binlerce yurttaşımızın daha işsiz kalmasına neden olmuştur**.

Çalışmaya geldiği **Uşak'ta işsiz bir yurttaş sokak ortasında açlıktan bayılmıştır. 3 aylık bebeği olan ve bebek bezi taşıdığı görülen yurttaş, yemek yeme önerisini reddederek hastaneye kaldırılmıştır**.

Tüm bu olumsuz tabloya ek olarak TÜİK verilerine göre **çalışan her 3 kişiden 1'i kayıt dışı istihdam edilmektedir**. Kayıt dışı çalışan yurttaşlarımız, sigortasız, sağlık hizmetlerinden yoksun ve emeklilik hakkı olmadan, ağır koşullar altında çalışmakta, her an işlerini kaybetmenin korkusuyla geçim mücadelesi vermektedir. Kayıtsız çalışmak zorunda bırakılan yurttaşlarımız, umutsuzluğa ve çaresizliğe sürüklenmektedir.

İŞSİZLİK VE BORÇLULUK GENÇLERİMİZİN GELECEĞİNİ ÇALIYOR

Sarayın israf ekonomisi, ülkemizi yaratıcı, üretken ve genç potansiyelinden mahrum bırakmaktadır. Yaklaşık her dört gencimizden birisi işsizlikle boğuşurken, üniversite mezunu işsiz sayısı, 1 milyonu aşmıştır.

On yıllardır izlenen ranta odaklı ve istihdam yaratmayan politikalar yüzünden gençler vasıflı işgücü hâline gelememekte ve düşük ücretli niteliksiz işlere mahkûm edilmektedir. Gençler hayata atılmaları

gereken yaşlarda, işsizlik, yoksulluk ve mahrumiyet yaşamakta, derin bir umutsuzluk ve çöküntüyle karşı karşıya kalmaktadır.

Yaşamlarının en üretken döneminde ailelerine ve yakın çevrelerine karşı büyük bir mahcubiyet içerisinde âdeta yalnızlaşmakta, topluma, sevdiklerine uzaklaşmakta ve yabancılaşmaktadır.

Üniversite öğrencileri aldıkları öğrenim kredileriyle geçinememekte, temel ihtiyaçlarını ve yüksek eğitim masraflarını karşılayabilmek için düşük ücretlerle yarı zamanlı çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Öğrenciler, bu yüzden eğitimlerine odaklanamamakta, yaşam mücadelesi içinde gelecek kaygısıyla boğuşmaktadır. **Türkiye'de gençlerimiz geçmişe kıyasla daha mutsuz ve umutsuz hâle gelmiştir. Gençlerin 4'te 3'ü, iş bulamayacağını; iş arayan gençlerinse yarıdan fazlası geleceğinden umutlu olmadığını söylemektedir**. Türkiye'nin umudu olan gençlerimiz, mutsuz, umutsuz ve çaresiz bırakılmıştır.

Yeni yıldaki **tek dileği iş bulmak olan, yemekhane kartındaki bir lira ile açlığa mahkûm edilen, hayatının yaşamaya değer olmadığını söyleyen üniversite öğrencisi genç bir kardeşimizin cansız bedeni Samatya sahilinde bulundu**.

İşsizlik yalnızca gençlerimizin değil, onlara dair büyük umutları olan ailelerinin üzerine de karabasan gibi çökmüştür. Ebeveynler hem geçinmeye hem de çocuklarına umut olmaya çalışmaktadır. Aileler bir yandan işsiz çocuklarına iş aramakta, diğer yandan ise çocuklarının Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) kredi borçlarını ödemeye çalışmaktadır. Yani aynı anda hem işsizlikle hem de borçluluk ve hacizle boğuşmaktadır. Yalnızca Ekim 2019'da **KYK borç taksitini ödeyemeyen 210 binden fazla gencin** hesaplarına e-haciz gelmiştir. İşsizlik ve borçluluk genç toplumun kendi ayakları üzerinde durmasını engellemekte, hayallerini erteletmekte ve umutlarını tüketmektedir.

BORÇ YÜKÜ İNSANIMIZI EZİYOR

En temel gereksinimlerini bile karşılamakta zorlanan yurttaşlarımız, borçlanmakta ve borçla yaşamak zorunda kalmaktadır.

%33 Artış

2017-2019'da bireysel kredi borcunu ödeyemeyen yurttaş sayısında %33 artış.

79 Milyar \$

2019'da toplam tüketici kredisi borcu 79 Milyar dolar.

Türkiye'de 2003 ve 2019 yılları arasında bireysel kredi kartı borçları 4 kat artarak 20 milyar dolara, aynı yıllar arasında tüketici kredisi borcu ise 20 kat artarak 79 milyar dolara ulaşmıştır. 2017'den 2020'ye kadar **bireysel kredi borcunu ödeyemeyen yurttaşların sayısı 1 milyon 905 binden 2 milyon 536 bine çıkarken; bireysel kredi kartı borcunu ödeyemeyen yurttaş sayısı ise, 2 milyon 243 bin kişiden 2 milyon 695 bin kişiye çıkmıştır.** Sadece **2019** yılında bireysel kredi ve/veya kredi kartı borcundan dolayı **yasal takibe düşen kişi sayısı 1 milyon 404 bindir.** Üretim ve istihdamın düştüğü kriz koşullarında birikmiş borç şokları ve geri ödeme güçlükleri aileleri büyük baskı altına sokmaktadır. Borçluluk, ailevi bunalımları, çalkantı ve krizleri tetiklemekte, çözümsüzlük ve çaresizlik duygusunu egemen kılmaktadır. Yurttaşların işsizlik ve hayat pahalılığı nedeniyle borçlarını ödeyememeleri, icralık olmalarına yol açmaktadır.

Ailelerin mahalle esnafına ve eşine dostuna da gayri resmi yollarla borçlandığı düşünüldüğünde, borçluluk miktarının daha da yüksek olduğu ve dolayısıyla tablonun çok daha vahim olduğu ortaya çıkmaktadır.

Eşi, ikinci çocuğuna hamile olan işsiz bir baba, su ve elektrik borcu ile kirasını ödeyemediği için abisinden yardım istedikten sonra oturduğu apartmanın 4. katından atlayarak intihar etmiştir.

Saray ekonomisi, aileleri bir yandan geçim zorlukları, diğer yandan borç batağı içinde, gündelik yaşamlarını sürdüremez,

sokağa çıkamaz duruma getirmiştir. Bu durum, yurttaşlarımızın onuruna dokunmakta, şahsiyetlerini rencide etmekte ve itibarlarını sarsmaktadır. Ailelerini geçindirememenin ezikliğini yaşayan ebeveynler, borcunu ödeyememenin ve icralık olmanın mahcubiyetiyle kendilerine yabancılaşmakta, çevrelerinden uzaklaşmakta ve yalnızlaşmaktadır.

KONKORDATO VE İFLASLAR SÜRÜYOR, İŞ YERLERİ BORÇ BATAĞINDA

Ekonomik buhran on binlerce iş yerinin kapanmasına neden olmuş, çok daha fazlasını iflasın eşiğine getirmiştir. 2018 ve 2019'da gerçekleşen konkordato sayısı 2.000'e yaklaşmıştır. Ağır kriz koşulları altında kapanan ve iflas eden şirket sayısı da artış göstermiştir. **2018 ve 2019'da toplam 27 bin şirket kapanmış, 2016'dan 2020'ye kadar ise 53 bin şirket iflas etmiştir.** Son üç yılda takibe düşen ticari kredi tutarı 3 kat artarak 128 milyar liraya ulaşmıştır. Saray rejimi kendisine yakın büyük firmaları borç tuzağından kurtarıırken; enerji, inşaat ve imalat sektörlerinde kriz derinleşmiş, mal ve hizmet üreten kuruluşlar ise alacaklının insafına terk etmiştir.

KOBİ VE ESNAF KRİZ KARŞISINDA ÇARESİZ BIRAKILIYOR

Sarayın yanlış politikaları yüzünden KOBİ ve esnaf borç batağına saplanmış, banka borcunu, primlerini ve stopajını ödeyemez hâle gelmiştir. Son 10 yılda KOBİ'lerin kullandığı kredi miktarı 7,5 kat artarak 600 milyar TL'yi aşmıştır. Bununla birlikte takipteki KOBİ kredisi tutarı ise on katına çıkarak 62 milyar TL olmuştur. Aralık 2019'da takibe düşen KOBİ sayısı ise 315 bin olmuştur. KOBİ'lerin, ülkemizdeki işletmelerin %99'unu ve istihdamın %73'ünü oluşturduğu düşünüldüğünde KOBİ krizi aslında Türkiye'nin krizidir, işverenin ve işçisinin krizidir. Saray rejimi, esnafa iflastan başka çare bırakmamıştır. 2014'ten 2019'a kadar yarım milyonun üzerinde esnafımız iflas etmiştir. **Büyük şirketleri kurtaran Saray rejimi, borca gömülmüş KOBİ'leri, küçük esnafı ve işletmeciyi alacaklı takibinden, konkordato ve iflastan kurtaracak politikaları uygulamamakta, ülkemizin üretim potansiyelini ve istihdam kaynağını baltalamaktadır.**

KOBİ'ler başta olmak üzere iş yerlerinin kapanması, iflas ve konkordatoya sürüklenmesi, on binlerce yurttaşımızın işsiz kalmasına neden olmaktadır. İşsiz kalan yurttaşlarımız aileleriyle birlikte belirsizlik ve bunalıma sürüklenirken, toplumsal huzur zedelenmektedir.

GELİR ADALETSİZLİĞİ TOPLUMSAL BUNALIMI DERİNLEŞTİRİYOR

2018'de, Türkiye'de **en zengin %20'lik kesim, gelirin %47'sini alırken en düşük gelire sahip %20'lik kesim ülkede toplam gelirin %6'sını almıştır.** Buna göre Türkiye'deki en zengin %20'lik grubun geliri, en yoksul %20'lik grubun gelirinin 7,8 katıdır. Türkiye'de gelir dağılımı eşitsizliği artma eğilimindedir. 2017'de %7,5 olan eşitsizlik oranı 2018'de %7,8'e yükselmiştir. Saray rejiminin çevresindeki rant odakları zenginleşirken halkımız, küçük işletmeler ve çalışanlar yoksullaşmıştır. **Yurttaşlarımız, toplumsal adaletin temin edileceğine inancını yitirmiş, bu koşullarda toplumsal huzuru sağlayan vicdani dengeler alt üst olmuştur.**

Polis oğlunu, terör saldırısında kaybeden bir şehit babası, psikolojik ve ekonomik sıkıntılar yaşamaya başlamıştır. Şehit ailelerine yardım için toplanan paraların nerede olduğu bilinmezken, şehit polisin de büyüdüğü **ev icraya düşünce baba, evi satılığa çıkarmak zorunda kalmıştır.**

Saray rejimi küçük bir zümre için şatafat ve kibir dolu bir dünya inşa ederken, toplumumuzun çalışan ve üreten kesimleri bunalıma sürüklenmiştir.

BUNALTAN ATAERKİLLİK KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ARTIRIYOR

Özellikle son yıllarda giderek artan kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri, Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri hâline gelmiştir. **2019'da 474 kadın cinayete kurban gitmiştir.** 2009'da 109 olan kadın cinayeti sayısı, on yılda neredeyse 5 katına çıkmıştır. Ekonomik kriz koşulları da AKP iktidarının beslediği ataerkillik zihniyetin prangası altında, kadınlara yönelik şiddeti artırmaktadır.

Ekonomik sıkıntılar, kadına karşı şiddet uygulamanın bahanesi olarak kullanılmaktadır. İflas eden, borca batan erkeğin bunalıma girip, cinnet getirip

eşini öldürdüğü haberler sık sık karşımıza çıkmaktadır. Şüpheli ölüm olarak kaydedilen ve nedeni belirlenemeyen cinayetler hariç tutulduğunda, **2019'da kadın cinayetlerinin yaklaşık %20'si ekonomik bahaneler gerekçe gösterilerek gerçekleştirilmiştir.**

ÇOCUK YOKSULLUĞU VE YOKSUNLUĞU AİLELERİ ÜZÜYOR

Derin buhran koşullarında, aileler çocuklarının yaşamsal masraflarını karşılayamaz duruma gelmiştir. Saray rejiminde Türkiye, çocuklarına insan onuruna yaraşır bir gelecek sunamamaktadır. Türkiye'deki **3 çocuktan 1'i aşırı derece maddi yoksunluk çeken ailelerde yaşamaktadır.** Kötü ekonomi yönetimi, ülkemizin geleceği olan çocuklarımıza ağır faturalar çıkarmıştır. Çocuklarının en temel gereksinimlerini karşılayamamanın stresiyle bunalan ailelerimiz, giderek artan masraflar karşısında yapayalnız bırakılmaktadır. Aileler, çocukların sağlıklı gelişmesi için gerekli olan kaynaklardan mahrum bırakılmakta, çocuklarını iyi yetiştirememenin ağırlığıyla boğuşmaktadır. Saray, çocuklarımıza sahip çıkmamakta, çocuklarımızın eğitim, sağlık ve güvenlik başta olmak üzere en temel hakları ihlal edilmektedir.

TERK EDİLMİŞLİK MADDE BAĞIMLILIĞINI ARTIRDI

AKP'nin Türkiye'yi içerisine sürüklediği bunalımın bir veçhesi de madde bağımlılığıdır. Araştırmalara göre, yoksulluk ve işsizlik, madde bağımlılığı konusunda büyük risk oluşturmaktadır. 2018 yılında madde bağımlılığı nedeniyle yatarak tedavi görenlerin %21'i işsizken, %41'inin düzenli bir işi yoktur. Uyuşturucu madde kullananlar, işsiz oldukları dönemlerde geçici işler bulmaya çabalamakta ya da yakınlarının bakımına muhtaç olmaktadır. Madde bağımlılığıyla ilgili istatistikler, gençlerimizin ve çocuklarımızın geleceğinin riske atıldığını göstermektedir. Aile yapıları çözüldükçe uyuşturucu **madde kullanım yaşı 15'in altına düşmüştür.** Sosyo-ekonomik bunalım, eğitimden mahrum kalma, toplumsal dışlanışlık, yalnızlık ve güvensizlik çocuklarımız ve gençlerimiz başta olmak üzere insanımızı sorunların ağır yükünden kaçmak için madde kullanımına yöneltmektedir.

CHP NE YAPACAK?

AİLE SİGORTASI HUZURUN TOPLUMSAL GÜVENCESİ OLACAK

Toplumsal bunalımın en önemli nedenlerinden birisi ailelere yönelik sosyal güvenlik ağlarının çalışmamasıdır. Cumhuriyet Halk Partisi, şiddetli yoksulluğa son vermek için öncelikle Aile Sigortası'nı uygulamaya koyacaktır. **Aile Sigortası uygulaması ile Türkiye'de her eve huzur, her eve bereket gelecektir.** Toplum güvenceye kavuşacaktır. Aile Sigortası'nın hedefi, ihtiyaç sahibi ailelerin gelirini artırmaktır. Ailenin maaşı, doğrudan kadınların hesabına yatırılacağından, ailelerin refah düzeyi artarken, yoksul aileler ekonomik açıdan güçlenecektir. **Aile Sigortası kapsamına giren ailelere verilecek Aile Maaşına ek olarak, aylık su, elektrik ve ısınma desteği sağlanacaktır.** Ayrıca, yoksul ailelerin **Genel Sağlık Sigortası prim borçları silinecek ve çocukların eğitim masrafları için aylık destek** verilecektir. Her yurttaşın insan onuruna yaraşır biçimde yaşaması sağlanacaktır.

CHP iktidarında kurulacak **Aile Sigortası Kurumu (ASKUR)** aracılığıyla binlerce üniversite mezunu istihdam edilecek, yoksulluk envanteri çıkarılacak, aile danışmanlığı hizmeti verilecek ve sosyal desteklerin hak sahiplerine hızlı ve hakkaniyetli biçimde ulaştırılması sağlanacaktır.

SOSYAL DEVLET VE SOSYAL DAYANIŞMA ANLAYIŞI YENİDEN İNŞA EDİLECEK

CHP, yurttaşlarımızı AKP rejiminin terk ettiği sahipsizlik duygusundan kurtaracaktır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin derman olamadığı kangrenleşmiş sorunların dermanı CHP olacaktır. CHP, iktidarında ekonomik büyümeyi sağlayıp, milli geliri artıracaktır. Milli gelir artışından yalnızca yandaşların değil herkesin hakça pay almasını, gelir dağılımında adaletin sağlanmasını, yurttaşların yaşam kalitesinin yükseltilmesini de garanti edecektir. **CHP, kendine yeten ve bunalıma sürüklenmeyen bireyler ve aileler için güçlü bir sosyal devlet ve sosyal dayanışma ağları inşa edecektir.** Sosyal devlet ilkelerinin egemen kılındığı Türkiye'de

yurttaşlar kendilerini sahipsiz, terk edilmiş ve yalnız hissetmeyecektir.

KURUMLARA GÜVEN YENİDEN TESİS EDİLECEK

CHP, yurttaşlarımızın sorunlarının çözümü için sosyal adalet sağlayacak, hukukun üstünlüğünü egemen kılacaktır. AKP iktidarında bir avuç ayrıcalıklı yandaşa hizmet veren devlet kurumlarının işleyişi yeniden tesis edecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanması, liyakat sisteminin yerleştirilmesi, demokrasi ve hoşgörü kültürünün egemen kılınmasıyla yargı başta olmak üzere, halkın tüm devlet kurumlarına güveni tazeleneyecektir.

Toplumsal huzur için elzem olan, toplumsal kutuplaşmaya karşı sosyal dayanışma, kucaklaşma ve empati kültürü yeniden inşa edilecektir.

Böylelikle CHP iktidarında toplum mutlu, huzurlu, kendine güvenen ve geleceğe umutla bakan bireylerden ve ailelerden oluşacaktır.

YURTTAŞLARIMIZ AĞIR VERGİ YÜKÜ ALTINDA EZİLMEMEYECİK

Yoksuldan, emekçiden rantıye kesimine aktarım yapan vergi sistemi değiştirilecek, ödeme gücüne göre vergi ilkesi getirilecektir. Mal ve hizmetlere konulan dolaylı vergilerin azaltılmasıyla halkın temel ihtiyaçları üzerindeki fiyat baskısı hafifletilecektir. Ayrıca, vergide şeffaflığın sağlanmasıyla, toplumsal adalet olan inanç tazeleneyecek, yurttaşlarımız ağır vergi yükü altında ezilmeyecektir.

YURTTAŞLARIMIZ BORÇ BATAĞINDAN KURTULACAK

Yurttaşlarımızın borçlanmadan insani koşullarda yaşayabileceği adil ve onurlu bir düzen kurulacaktır. **Bolluk ve bereket ekonomisinde yurttaşımız insani gereksinimlerini borçlanmadan karşılayabilecek, yaşamını insanca sürebilecektir.** Halihazırda insanımızı bunalıma sürükleyen borçlar da silinecek veya hakkaniyetli biçimde yapılandırılacaktır.

İSTİHDAM YARATMAK ÖNCELİKLİ GÜNDEM OLACAK

Ailelerin ve gençlerin geleceğini ipotek altına alan işsizlik sorunu çözülecektir. Yatırım ortamının sağlanmasıyla kamuda ve özel sektörde yatırımlar artırılabilecek ve işsizlik oranları aşağı çekilecektir. **CHP, işsizlik sigortasının kapsamını genişletecek, işsizlik ödeneğinin süresini uzatacak ve ödeneğin miktarını artıracaktır.** Böylelikle, yurttaşlarımız işsizlik durumunda, yeni işine başlayana kadar kimseye muhtaç kalmadan, onuruyla yaşayabilecek ve bunalıma sürüklenmeyecektir. Genç ve üniversiteli işsizliğini bitirmek için, gençlerimiz, yeteneklerine, Türkiye'nin gereksinimlerine ve çağın gereklerine göre yönlendirilecek, bunun için kapsamlı eğitim ve istihdam planları istikrarla uygulanacaktır.

ÇOCUKLARIMIZ GELECEĞE UMUTLA BAKACAK

CHP iktidarında, çocuk yoksulluğu ortadan kaldırılacaktır. **CHP, Aile Sigortası kapsamındaki ailelerin çocuklarına, beslenme, sağlık, kreş ve eğitim alanlarında sosyal destekler sağlayacaktır.** Çocuk desteklerinin sürdürülmesi, kız çocukların okula gönderilmesi koşuluna bağlanacaktır. Eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanması garanti edilecektir. Temel sağlık ve eğitim hizmetleri her çocuk için tamamen ücretsiz olacaktır. **Çocuk işçiliği engellenecek**, örgün öğretim güçlendirilerek, çocuklarımızın geleceğe layık oldukları gibi hazırlanması sağlanacaktır.

KADINLAR GÜÇLÜ VE GÜVENDE OLACAK

CHP, kendine güvenen ve geleceğe umutla bakan bir toplumun, kadının güçlenmesiyle inşa edileceğinin bilincindedir.

Bu nedenle CHP, kadınların, ataerkil şiddetten ve ekonomik bunalımın baskısından özgürleşmesini sağlayacak önlemleri alacaktır.

Kadınlar üzerindeki çok boyutlu baskı, günü geçirmeye yönelik, geçici ve salt güvenlikçi tedbirlerle yok edilemez. CHP iktidarı, kadın STK'ları başta olmak üzere sivil toplumun bileşenleriyle yoksulluk karşısında kadınların

sosyo-ekonomik olarak güçlenmesi için çok yönlü ve kapsayıcı sosyal politikaları uygulamaya koyacaktır. Kadın istihdamı artırılabilecek, eşit işe eşit ücret ilkesinden hareketle çalışma yaşamındaki cinsiyet ayrımcılığının önüne geçilecektir. Kadınların ev içindeki ve tarım sektöründeki görünmez emeği görünür kılınacaktır. **Yoksul ailelerde kadın istihdamının önü açılarak ailenin yoksulluk yükü hafifletilecektir, böylece hem kadınlar hem de yoksul aileler güçlendirilecektir.** Yoksul yurttaşlar sosyal güvenlikten mahrum bırakılmayacaktır.

YOKSULLUK VE BUNALIMLA TOPYEKÜN MÜCADELE EDİLECEK

Toplumsal yaşamı esir alan yoksulluk, intihar ve şiddet sarmalını kırmanın, kapsamlı ve çok boyutlu bir mücadeleyle mümkün olacaktır. **CHP intiharların sosyo-ekonomik temellerine inecek, intihar ve aile içi şiddeti tırmandıran nedenleri ortadan kaldıracaktır.**

İntihar ve bunalımla ekonomik, psikolojik, kültürel, hukuki ve yönetsel tedbirlerle mücadele edilecektir. Yoksulluk mağduru yurttaşlarımız kendilerini yalnız hissetmeyecektir.

TÜRKİYE YENİDEN GÜLÜMSEYECEK

CHP, Türkiye'nin içine itildiği bunalımın, temelinde bir yönetim sorunu olduğunun bilincindedir. Yurttaşların ve ailelerin layık olduğu müreffeh ve huzurlu yaşama kavuşması için geniş kapsamlı politikalar izleyecektir. CHP, toplumsal huzurun ve dayanışmanın sağlanmasında çok yönlü yaklaşım benimsemektir. Yurttaşları bunalıma sürükleyen koşulları, daha bu koşullar ortaya çıkmadan öngörüp dayanışmacı önlemler alacaktır. **CHP benimsediği halkçı ve eşitlikçi politikalarla yurttaşlarımızı yeniden gülümsetecek, kimsesizlerin kimsesi olacaktır.**

İCRA DOSYALARI KABARDI

20 milyon Şubat 2020'de icra mahkemelerinde işlem gören dosya sayısı 20 milyonu aşmıştır.

E-HACİZ YÜKSELDİ

210 bin Ekim 2019'da 210 bin gence KYK borcu yüzünden e-haciz uygulanmıştır.

KADIN CİNAYETLERİ ARTTI

5 kat Ülkemizde son 10 yılda kadın cinayetleri sayısı 5 kat artmıştır.

KAYIT DIŞI İSTİHDAM ARTTI

9 milyon 500 bin Türkiye'de kayıt dışı çalışanların sayısı 9 milyon 500 bindir.